

Vytvořme dětem podnětné prostředí a pak se koukejme na ten zázrak

Rozhovor s Petrem Danišem, ředitelem vzdělávacího centra Tereza.

Vystudoval jste filosofii a environmentální etiku a zvažoval dráhu vědce. Jak jste se dostal do Terezy a k ekologické výchově?

Pokračoval jsem ve filosofii na doktorandském studiu. Pak mě to najednou přestalo bavit, sedm let jsem ležel v knihách. Cítil jsem, že potřebuji změnu, že chci dělat něco, co bude mít hmatatelné dopady. Tak jsem odešel na civilní vojenskou službu a vybral jsem si k tomu *Terezu*. Příroda pro mne vždycky dost znamenala a jeden z učitelů, který mne při studiu filosofie ovlivnil, byl Erazim Kohák.

Jaká je vaše první vzpomínka na začátky práce v Tereze?

Civilní služba měla podle obvyklých pravidel být jen o uklízení, údržbě terénní základny v Prokop-

ském údolí a jiných manuálních pracích. V *Tereze* ale brzy poznali, že ze mne mohou mít více. Pomáhal jsem proto vést různé projekty. Protože jsem uměl výborně anglicky, dostal jsem za úkol zorganizovat studijní cestu týmu asi 40 lidí do Velké Británie. Smáli jsme se tomu, že jedu uklízet do Anglie.

Jaká je vaše pracovní pozice a vaše pracovní náplň v Tereze v současnosti?

Už asi 13 let jsem v *Tereze* ředitel. Zní to možná vzcně, ale dělám všechno možné. Vedu různé porady, na kterých diskutujeme o naší vizi, cílech i každodenní činnosti. Je pro mne důležité, abychom pořád usilovali o to zlepšovat se v tom, co děláme. Proto se v organizaci snažím vytvářet prostředí, ve kterém se lidem dobře pracuje a kde se

mohou seberealizovat. Pak sháním peníze – píšu granty a jednám s některými dárci. Také *Terezu* reprezentuji navenek, chodím vyjednávat na ministerstva, zvu mne do různých poradních sborů a pracovních skupin. Také se podílím na propagaci a píšu různé texty. Někdy musím „papírovat“, abychom dostáli všem zákonům a pravidlům. A hodně se chci stále vzdělávat, a tak čtu odborné knihy a články. Je toho ještě mnohem víc a baví mne na tom to, že je to pestré.

Působíte i v dalších neziskových organizacích. Ve kterých a co vás k tomu motivuje?

Zastupuji *Terezu* ve třech střešních organizacích, které různým způsobem prosazují to, čím se my sami zabýváme: environmentální výchovu

I pracovat se dá venku a s dětmi.

a aktivní metody učení ve vzdělávání. Pokud chcete v dnešním světě něco dokázat a změnit, většínou na to nestačíte sami, musíte hodně spolupracovat s ostatními, učit se navzájem a prosazovat věci společně. To Síť středisek ekologické výchovy Pavučina (SSEV Pavučina), Stálá konference asociací ve vzdělávání (SKAV) a na mezinárodní úrovni Foundation for Environmental Education (FEE) umožňují. V každé z těchto organizací jsem nějakou dobu byl ve volném výkonném výboru, protože jsem jim chtěl pomoci. V současnosti působím jako předseda Pavučiny, a tak jsem svou roli v dalších dvou střeších zase zmenšil. Nemůžu být všude a nechci trpět pocitem nena-hraditelnosti.

Jste autorem zajímavých publikací, například Tajemství školy za školou. Co vás vedlo k jejich napsání?

Hledali jsme způsob, jak alespoň některé cíle environmentální výchovy přiblížit každému a našli jsme to v tématu dětí venku. Potřebujeme, aby děti byly venku, aby si mohly vytvořit vztah k přírodě. Můj oblíbený citát od jednoho amerického básníka zní: „Co znamená vyhnutí kondora pro dítě, které nikdy nevidělo vránu?“ Ale i lidé, které nezajímá ochrana přírody, se pozastaví nad tím, že děti jsou dnes málo venku a jaké to má důsledky pro jejich zdraví. Chtěl jsem pomoci tomu, aby se u nás problematika dětí venku stala tématem, o kterém se mluví, v odborných kruzích ve vzdělání, mezi učiteli i mezi veřejností. V angličtině je o tom publikováno obrovské množství výzkumů a popularizační literatury, v češtině nic pořádného nebylo. Snažil jsem se zaplnit tuto mezeru a čtivě shrnout, proč a jak kontakt s přírodou zlepšuje zdraví dětí a proč a jak učení venku zlepšuje jejich motivaci k učení a vzdělávací výsledky. A to nikoli jako pouhé moje názory, ale jako souhrn našeho současného vědeckého poznání.

Máte nějakou zajímavou odezvu či zpětnou vazbu od čtenářů?

Hodně mne potěšilo, že se moje knížky líbily i lidem, kteří byli mými velkými vzory a kterých si nesmírně vážím. Od Jany Nováčkové, psychologičky a spoluautorky knihy *Respektovat a být respektován*, přes Bedřicha Moldana, ekologu a zakladatele Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, po Hanu Košťálovou, která do ČR přinesla metody „kritického myšlení“ a vzdělávacího konstruktivismu, a mohl bych vyjmenovat i další. A pak mne skoro dojalo, když jsem dostal několik děkovaných mailů od lidí, které jsem nikdy neviděl a vůbec je neznám, někdy i s osobním příběhem, proč je to téma tolik oslovilo.

Přednášíte na seminářích a konferencích. Jaké je vaše téma a ke komu promlouváte nejčastěji?

V poslední době jsou to především témata mých knížek, kontakt dětí s přírodou a výhody a možnosti učení venku. Někdy se dotýkám také tématu svobodné dětské hry, někdy tématu, co funguje ve vzdělávání, když chceme děti naučit pečovat o naše životní prostředí. Přednáším především pro učitele, někdy pro ředitele škol a další odborníky ve vzdělávání, někdy pro rodiče.

Bulletin Mrkvíčka je určen mateřským školám se

Poslední publikaci Petra Daniše si můžete zdarma stáhnout na: www.ucimesevenku.cz/tajemstvi-skoly-za-skolou.

zájem o ekologickou výchovu. Co je podle vás ve výchově a vzdělávání dětí v mateřských školách nejdůležitější?

Dospělí průvodci, kteří mají děti opravdu rádi a podporují je v jejich řádění, různověká dětská skupina a spousta času a prostoru pro svobodnou hru, především – kde jinde – venku v přírodě. Opravdu mně přijde zásadní, aby děti měly hodně svobody a mohly objevovat svět, hrát si a učit se po svém, každé trochu jinak a přitom společně. Vytvoříme jim pro to podnětné prostředí a pak se jen koukejme na ten zárazk, jak rostou a rozvíjejí se.

Máte nějakou zkušenost, radu či doporučení k přípravě budoucích pedagogů v předškolním vzdělávání?

Líbilo by se mi, kdyby jim vzdělání umožnilo opravdu porozumět dětem, jejich skutečným potřebám a jejich různorodosti. A zároveň kdyby jim poskytl trénink v tom, jak vytvářet bezpečné a podnětné herní prostředí pro děti. Zaměřil bych se mnohem více na současné poznatky vývojové psychologie, evoluční biologie, neurovědy či antropologie, které nám toho podle mne o dětech řeknou více než pedagogika a didaktika. Pedagogika bohužel často sklouzává k tomu, jak co nejrychleji nacpat dětem do hlavy nějaký obsah, které my dospělí považujeme za důležité, byť to děti nezajímá nebo na to zatím nejsou připraveny.

Stojíte se svou ženou Justinou za programem Učíme se venku, který je velmi úspěšný. V loňském roce získal prestižní cenu Eduína. Co přinesla programu i vám osobně? A proč si myslíte, že tento program oslovuje čím dál více lidí a doslova se šíří jako lavina?

Cenu Eduína jsme získali po necelém roce od startu *Učíme se venku*. Získali jsme druhou cenu v hodnocení veřejnosti a první cenu odborné poroty z 96 přihlášených projektů. Bylo to trochu jako zjevení, zvláště ta cena odborné poroty nás zaskočila, vůbec jsme to nečekali. Chtěli jsme, aby si i odborná veřejnost uvědomila, že učení venku je také prioritou ve vzdělávání, mezi všemi dalšími a více skloňovanými prioritami, inkluzí, digitální

Přednášku *Příliš bohaté pro štěstí* z pražského Doxu vidělo na videu přes 11 000 lidí.

gramotností atd. Že si to ale uvědomí tak rychle, nás samotné překvapilo. Asi se nám podařilo upozornit na problém, který pociťuje mnoho lidí jako rodiče i jako učitelé. Učit se jen v lavicích ve třídě opravdu není normální. Není to zdravé, je to proti přirozeným potřebám dětí i učitelů, a pokud se děti i o přírodě učí jen z výkladu učitele a z učebnic, je to naprosto absurdní. To prostě nikdo nemůže zpochybnit. A když jsme začali ukazovat, že to jde i jinak, že učit se venku je možné i v běžné škole, že jsou učitelé, kteří to dělají, že to dokonce ani není tak těžké – spoustě dalších učitelů jsme dodali odvahy a nápady a oni se odhodlali vyzkoušet lekce, které jsme publikovali na webu www.ucimesevenku.cz.

Jste manželem a tatínkem čtyř dětí. Kde berete energii na všechny své pracovní aktivity?

Ani nevím, nevidím v tom nic zvláštního. Děti doma nás někdy možná trochu unavují, ale celkově nám mnohem více dodávají elánu. Je skvělé je pozorovat, jak rostou, jak si hrají, jak se vyrovnávají s různými výzvami. Baví nás pokoušet se naše zkušenosti a objevy, které s dětmi doma učiníme, zprostředkovat dalším rodičům, kteří třeba o něco více tápou. Také se snažím alespoň občas si vyčistit hlavu nějakým pohybem, nejvíce mně baví lezení po skalách.

Co plánujete v pracovním životě v nejbližším období?

Plánuji udělat si v létě delší studijní volno. Chceme s mojí ženou Justinou napsat další knihu. Mělo by jít o obhajobu svobodné hry u dětí a o návod, jak ji v dnešním světě u dětí podporovat – jako rodič i jako učitel.

Ptala se Iva Koutná
Foto: archiv Petra Daniše

